



מכון הנרייטה סאלד
המכון הארצי למחקר במדעי ההתנהגות



מחקר קהילות שח"ף

קרן דביר

ד"ר חיה ג'משי

אודליה אוחיון שירה זיוון

הבחנה בין קהילות ייעוד בעולם לקהילות בארץ

מדדים מרכזיים	בעולם	בישראל
סיבות/מניעים להקמת הקהילה	צרכים פנימיים של הפרט (לדוגמה – התחזקות דתית, חסך בחברה, רצון ללכידות ותמיכה) - תפיסת הקהילה כתומכת.	צרכים פנימיים של הפרט עם שאיפה להתכווננות כלפי חוץ – תפיסת הקהילה ככוח המוביל לשינוי חברתי, תיקון עולם.
יחס לזרם המרכזי ומעורבות עם האוכלוסייה המקומית	משתנה בין סוגי הקהילות בעולם. ניסיון להתרחק מהזרם המרכזי תוך יצירת אלטרנטיבה פנים קהילתית.	על אף הביקורת המופנית לעיתים כלפי הזרם המרכזי, קיימת מעורבות מכוונת עם החברה הסובבת מבחינה כלכלית, חברתית ופוליטית (אברהמי ומנור 2006), כמו גם רצון לפעול ולעיתים אף להתמזג עם החברה הסובבת.
מיקום גיאוגרפי	בתחילת שנות האלפיים בקרב קהילות הייעוד הידועות (בכל רחבי העולם), מעל למחצית מקהילות הייעוד היו כפריות, כעשירית מהן היו כפריות ועירוניות במשולב ורק כשליש מהן הוגדרו כעירוניות לחלוטין.	בעבר התקיימה גם בישראל בולטות לקהילות שיתופיות כפריות, אך כיום אחוז ניכר מקהילות הייעוד ממוקמות באזורים עירוניים, בפריפריה הגיאוגרפית של ישראל.

מהלך המחקר



סוגי הקהילות ומשקלן במדגמי המחקר (באחוזים)

אוכלוסיית מדגמי המחקר			אוכלוסיית המחקר	סוגי הקהילות
שאלוני רכזי קהילות (N=24)	מחקר עומק (N=10)	קבוצות מיקוד (N=29)		
8	10	7	8	בני מקום מהעדה האתיופית (כולל קהילות מעורבות)
17	10	3	6	בני מקום ממגזר הרוסי בכלל ובני העדה הקווקזית בפרט
8	10	7	8	בני מקום מהמגזר הערבי (כולל בדואים ודרוזים)
25	20	17	13	קבוצות מחנכים
21	20	38	29	גרעינים תורניים
17	0	17	6	קהילות יוצאי תנועות נוער ומכינות שאינה שיתופית
4	20	0	17	קהילות עצמאיות* - אחר
0	10	7	8	קהילות בני מקום (חילוניות)
0	0	3	5	קיבוצים עירוניים

למה מקימים קהילה?

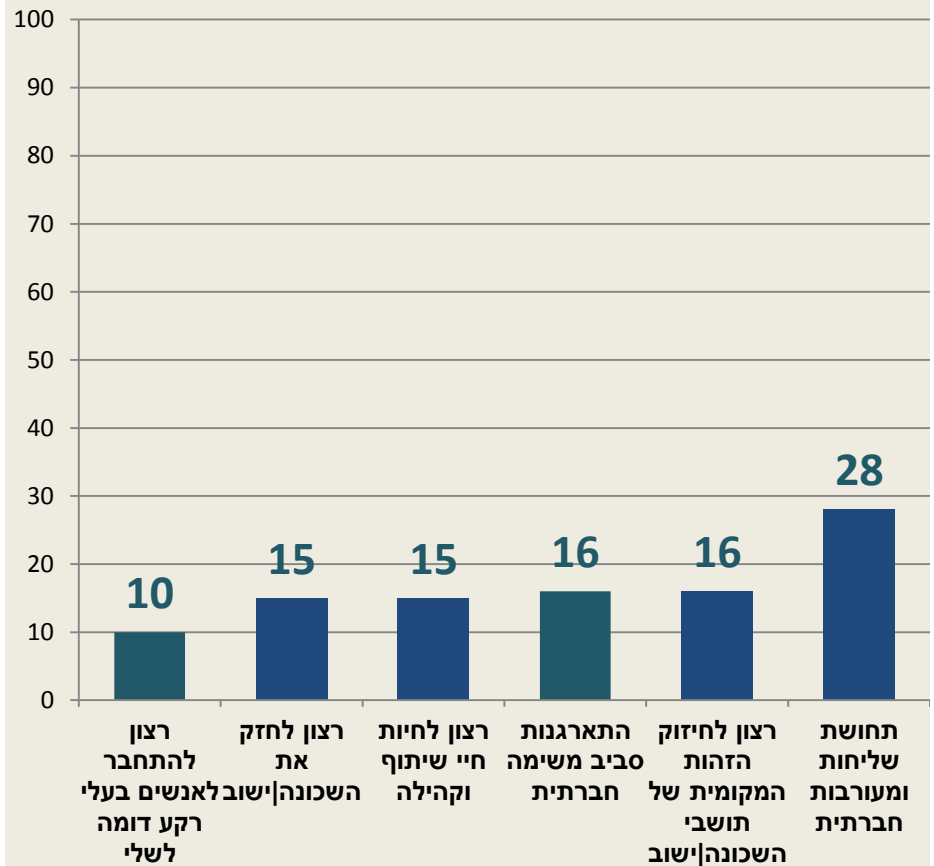
**"הובלת מהלך עמוק של
שינוי החברה הישראלית"**

**"ישנה הבנה שפרויקטים
מבחוץ לא מצליחים לקדם את
בני העדה וצריך לגור
במקומות בהם בני הקהילה
מרוכזים"**

**"אנחנו כולנו בני המקום וזה
משמעותי מבחינת המסוגלות
שלנו להזיז דברים ולקיים
פרויקטים בתוך הישוב"**

**"רצון למסד יחסי חברות
טובים ולהעצים אותם
למקומות נוספים"**

התפלגות הסיבות להתארגנות קהילתית (N=67)



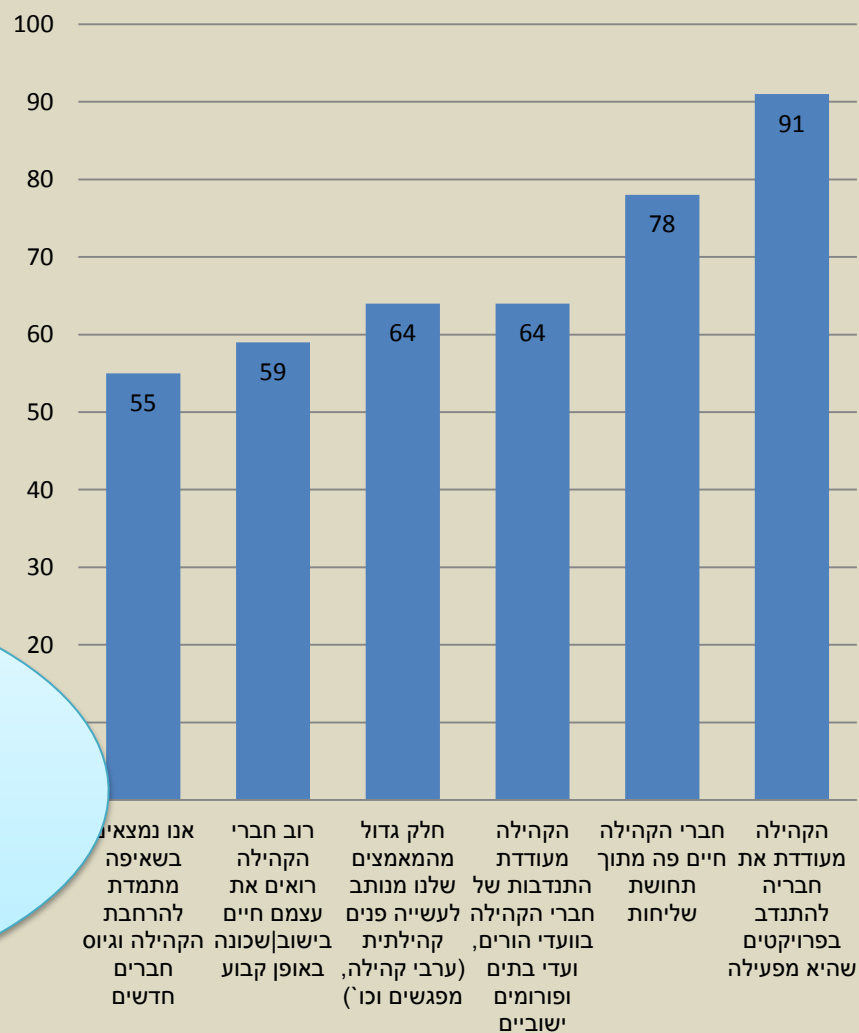
מהי משמעות חיי
הקהילה?

"המטרה היא לשנות את החיים מבפנים. ליצור חיים טובים יותר ... אני לא מאמין בהקרבה או בקורבנות"

"כשטוב לאדם, כשהוא במקום טוב, נוח ומתאים לו הוא הופך להיות יוזם פרויקטים ללא תשלום, זה מדהים. אדם הופך להיות תורם ברגע שטוב לו"

"דמיינו לעצמכם סקאלה שבקצה האחד ישנו אגואיזם מוחלט ובקצה השני אלטרואיזם מוחלט. המתח בתוך הסקאלה הוא איך להתגבר על הצרכים של בן האדם... חיי הקהילה מתגברים על המתח שבסקאלה... החיים בקהילה הם מימוש של אהבת הכלל מתוך נתינה"

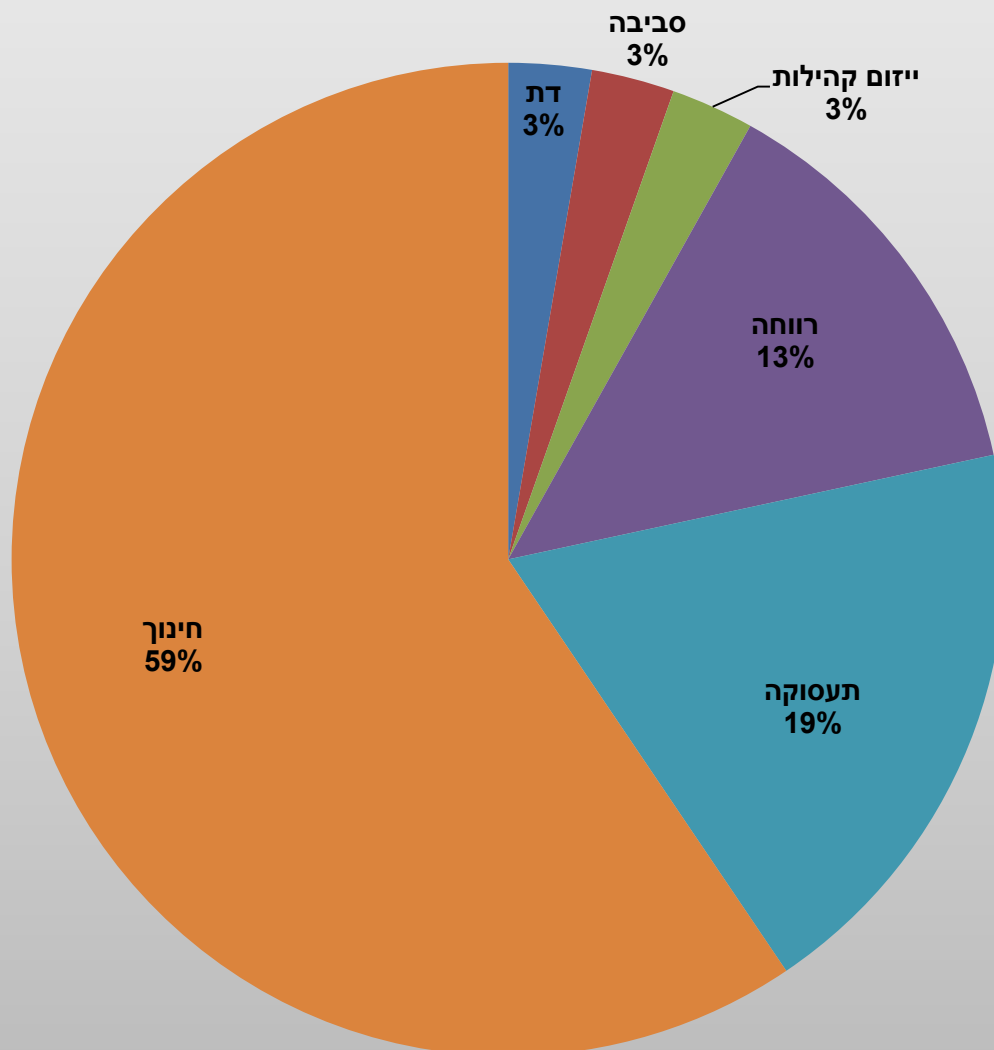
אחוז המסכימים עם האמירות הקשורות לחיי הקהילה (N=24)



מה עושות הקהילות?

תחומי פעילות, פרויקטים ייחודיים לקהילות

העמותות - התפלגות תחומי העיסוק שלהפרוייקטים המהווים פיתוח יחודי של הקהילות (N=37)



מי הם שותפי הקהילות
ומהי משמעות
השותפות?

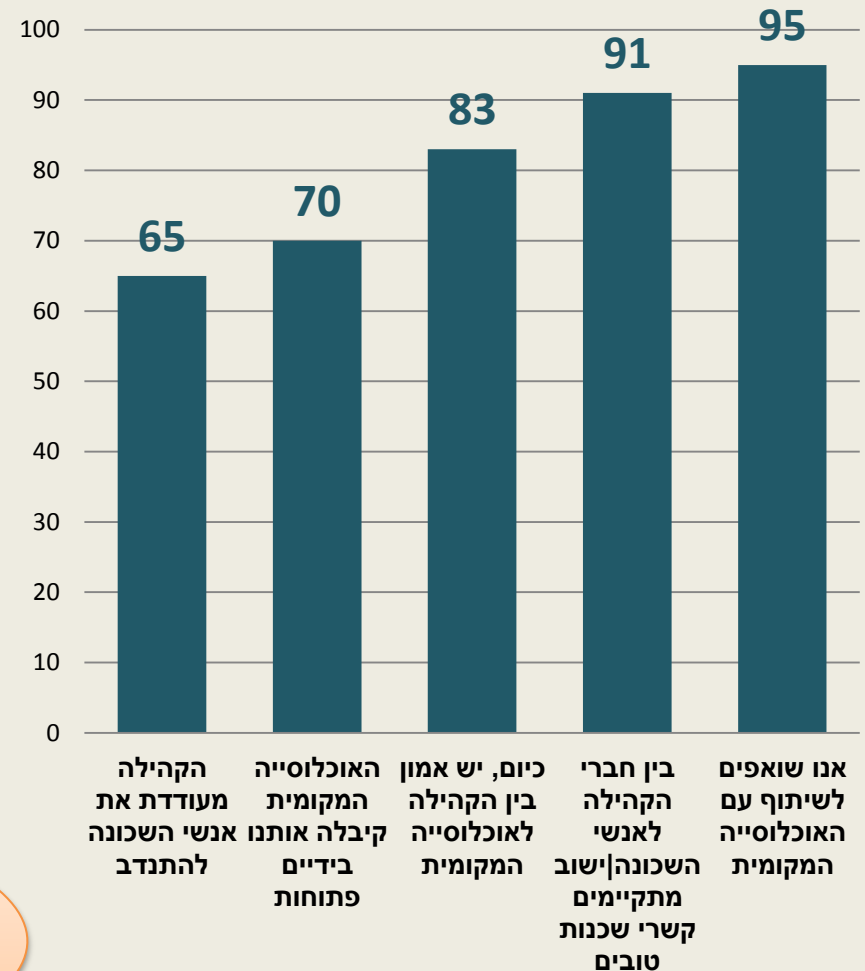
"[בהתחלה] הסתכלו עלינו
כדבר דיי מוזר, רק אחרי
ההלם הראשון קיבלו אותנו
בחיבוק"

...אנחנו פה יש לנו יתרון.
אנחנו חלק מהם, לי יש פה
למשל משפחה. הם לא
נותנים לנו הרגשה שאנחנו
זרים."

"ברגע שנוצר האמון אז
התחילו להתפתח הדברים.
בהתחלה, הם מתגוננים אבל
היום יש נתינה הדדית, בכלל יש
הדדיות."

"אני מרגיש שחלק מהכוח
שלנו בזה שאנחנו נמצאים פה,
נשאים, מתמידים"

אחוזי המסכימים עם אמירות הנוגעות לטיב היחסים עם האוכלוסייה המקומית (N=24)

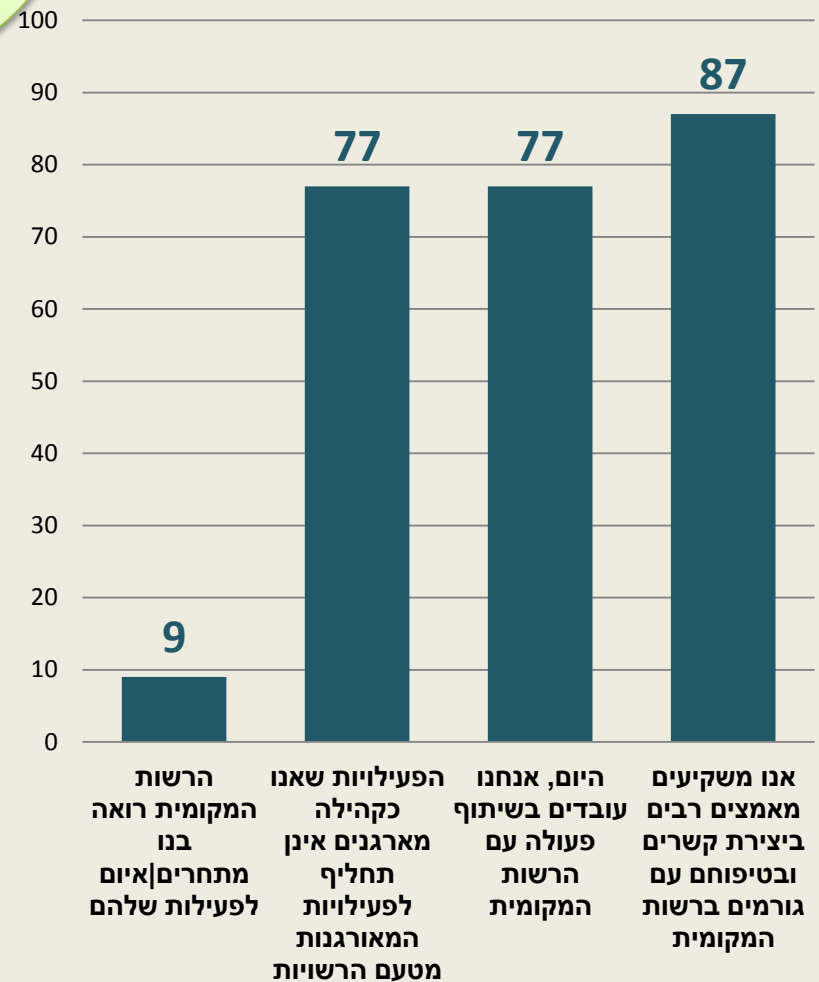


"בתחילת הפעילות קיבלנו את ברכת הרשות אבל הם רצו שנשאר קטנים. גדלנו והתפתחנו ואז התחילו להתעורר התנגדויות מצד הרשות"

"הנושא של הרישות הוא מאוד חשוב. זה לפעמים בא על חשבון ענווה. אנחנו בקשר עם הרשות המקומית, בכל מקום עם אגף אחר.... וזה ממש עבודה, צריך לדעת איפה להרים את הראש ואיפה להוריד את הראש..."

"לפרויקט שלנו יש שיתוף פעולה עם עמותות שונות בנוסף הרשות המקומית מאוד תומכת"

אחוזי מסכימים עם אמירות הנוגעות לטיב יחסי הקהילה עם הרשות המקומית (N=24)



מה נשתנה?

מדדי השינוי החברתי בעקבות פעילות הקהילות

תוצאות פנים קהילתיות:

- חיזוק הקהילה על ידי צמיחה

תוצאות חוץ קהילתיות:

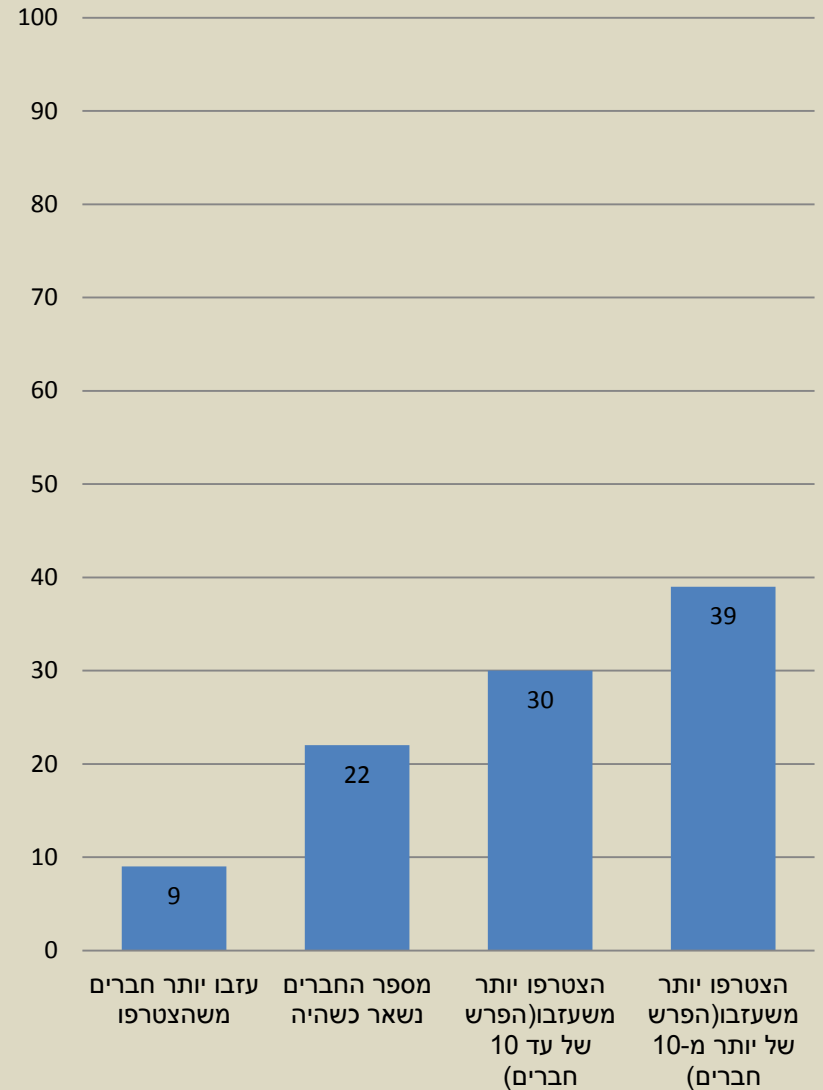
- מידת ההצלחה בפעילות המעורבות החברתית

"הגרעין גדל בסדר גודל של
10% בכל שנה, כאשר
השאפה היא כמה שיותר"

"לאורך שני שנתונים נולדו 13
ילדים. הילודה הזאת מאוד
חיזקה אותנו מבפנים אבל גם
הוסיף לנו כוח לעשייה החוץ
קהילתית"

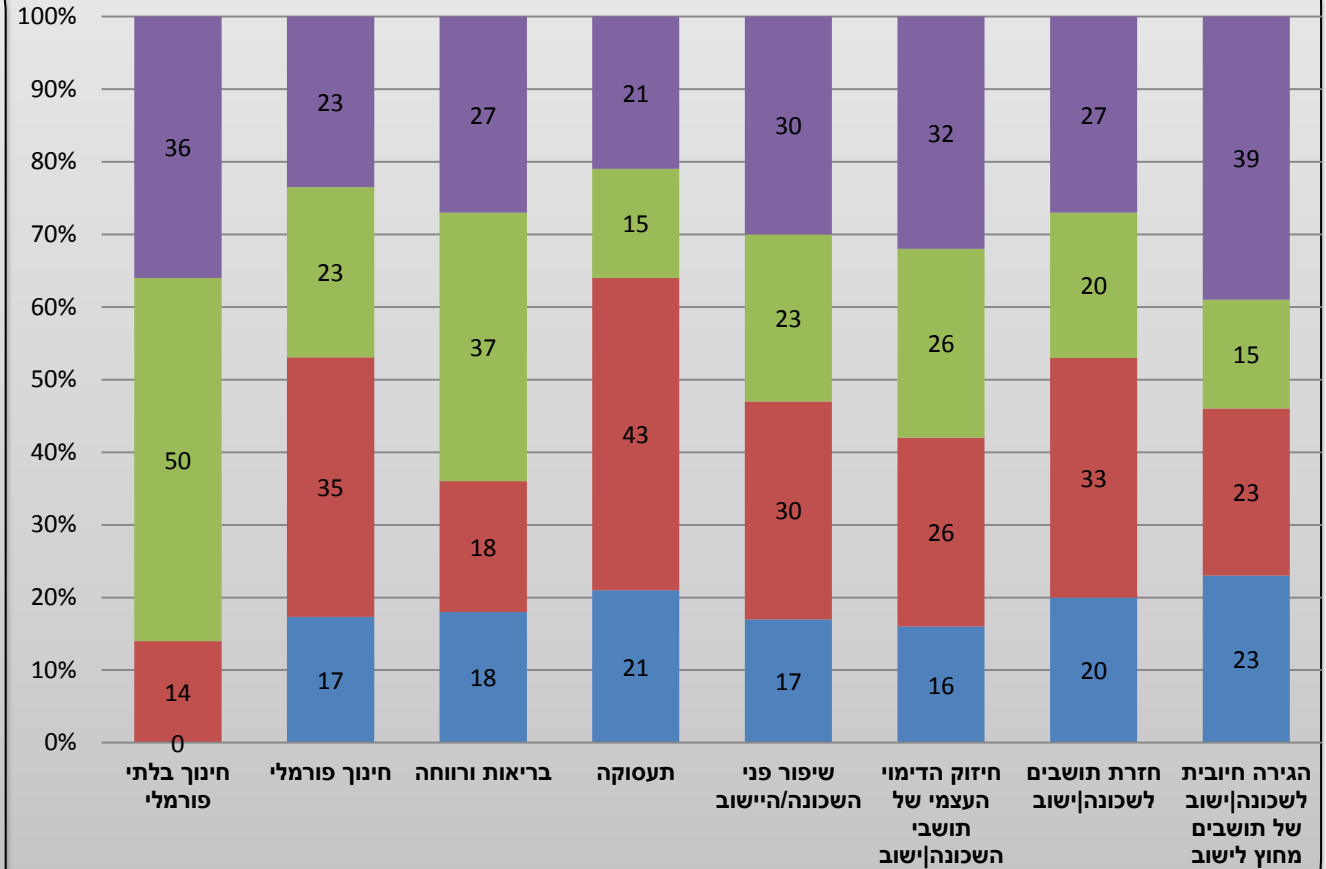
"אנחנו מעוניינים לגייס חברים
חדשים אך חשוב לנו
שהקליטה תעשה בדרך
הטובה ביותר ולכן אנחנו
מקפידים לקלוט רק משפחה
אחת בבת אחת כדי להתמקד
בקבלתה ובקליטתה בקהילה."

ניידות חברים וצמיחת קהילות (N=24)



התפלגות מידת ההצלחה בהשגת מטרות הקהילה

תחומי הצלחה	אחוז המדווחים על הצלחה מרובה ומרובה מאוד
חינוך בלתי פורמלי	86%
בריאות ורווחה	64%
חיזוק הדימוי העצמי של תושבי השכונה	58%
שיפור פני השכונה	55%
הגירה חיובית של תושבים מחוץ ליישוב	54%



■ הצלחה מועטה
 ■ הצלחה בינונית
 ■ הצלחה מרובה
 ■ הצלחה מרובה מאוד

סיפורי הצלחה – מבט מחוץ לקהילה

"השנה עבדו מאה בני נוער בשכונה במקומות עבודה למען השכונה – עבודות של גינון ויצירת שבילים למשל. הקהילה ניגשת לכל פרויקט כזה עם המון חשיבה: הם עשו מחקר מקיף איפה צריך שיסללו שבילים בשכונה וגילו שיש הרבה מקומות שהתושבים הולכים דרכם שאין בעצם דרך מסודרת..."

"ישנה עדיין עבודה רבה אבל אני בהחלט מאמין שהגזענות פחתה והסטיגמות השתנו, התרככו. הפעילות של הקהילה נתנה מקום ובמה למורשת ולחשיבותה. .. גם בני העדה צריכים להצליח בחברה ולהתאקלם עם המורשת שלהם ולא לוותר עליה. זה באמת משהו שהקהילה הצליחה להעביר"

"הם הביאו וממשיכים להביא לשם אוכלוסייה חזקה. ... אני חושבת שזאת הצלחה... כי הם מביאים אוכלוסייה חזקה וצעירה לעיר ולשכונות חלשות ופריפריות. מבחינתנו, זה מבורך" ..



"תודה רבה על ההקשבה"